1-a Jaro, N-o 36 APERAS S.A.T. SEMAJNE 4. Junio 1925

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

Redaktoro: N. BARTHELMESS Colmstrasse 1, Leipzig-Stötteritz | Gvidanto: Ekzekutiva Komisiono de SAT 23, rue Boyer, Paris XX | Administranto: R. LERCHNER Colmstrasse 1, Leipzig-Stötteritz

NUNTEMPA JAPANIO

V. Argonski

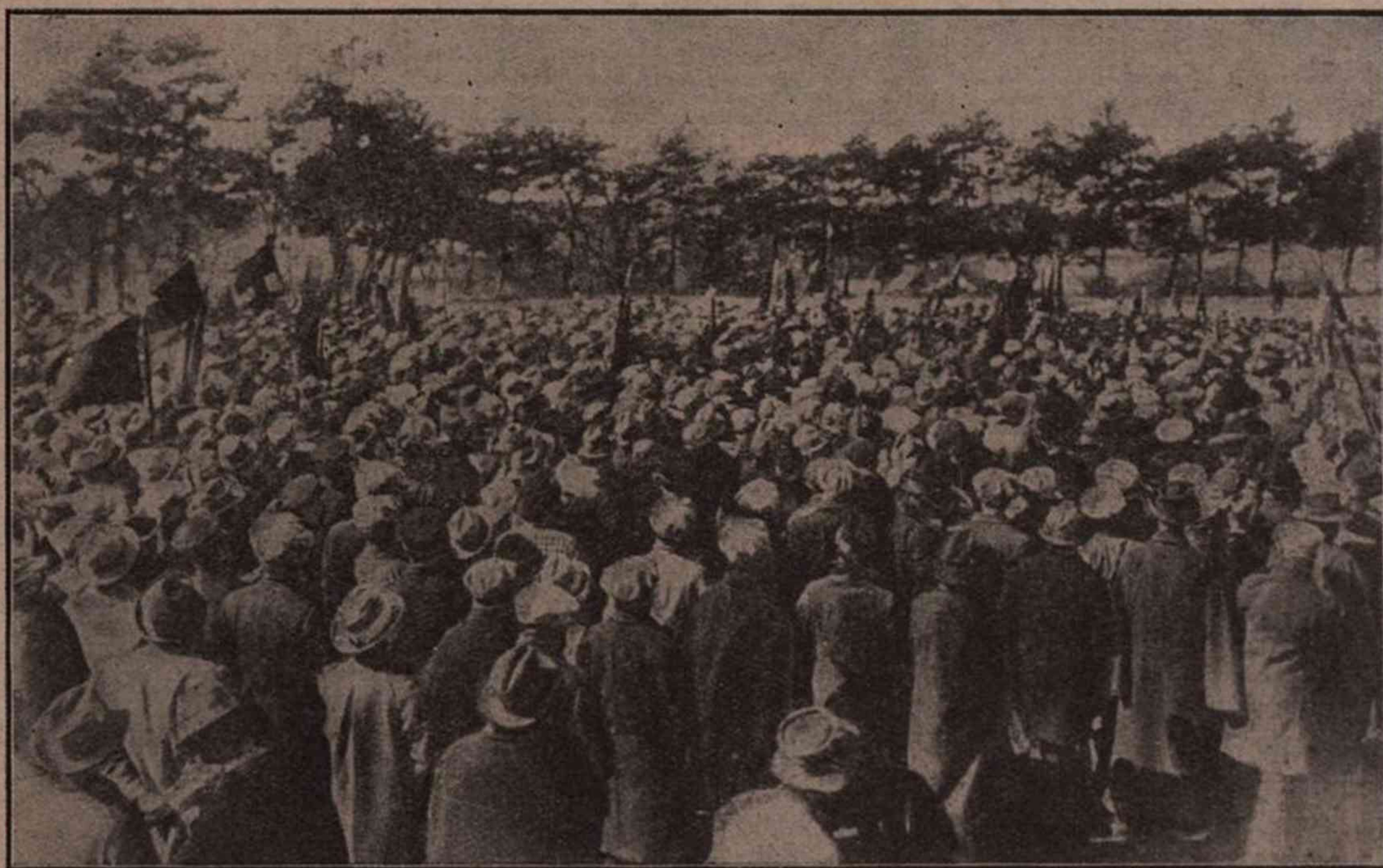
I.

Teritorio de Japanio. — Rapida kresko de ĝiaj posedaĵoj dum lastaj 30 jaroj. — Kion havigis al si Japanio kiel rezultatoj de militoj kun Ĉinio, Rusio kaj Germanio.

Japana Imperio (Daj-Nipon, kio en traduko signifas 'Grandega lando de supreniranta suno') estas dislokita sur multaj insuloj, kiuj formas kvazaŭ daŭrigon de duoninsulo Kamĉatko. Pli ol 600 insuloj de japana arkipelago per longa ĉeno, simile al eskadro en batalordo, ĉirkaŭas orientan bordon de azia kontinento, tratranĉante marvojojn, kunligantajn ĝin kun Ameriko kaj Aŭstralio.

Ĉefa parto de japana imperio lokiĝas sur teritorio de 523 insuloj, proksime unu al la alia kuŝantaj. La plej grandaj el ili — Ĥondo, Kiu-Siu kaj Sikoku, kun kelkaj pli malgrandaj, formas fundamentan kernon de la regno, tiel nomatan "Malnovan Japanion" (antikva landnomo O-ja-sima, t. e. ok grandaj insuloj). La plej grava signifo apartenas al insulo Ĥondo (Ĉefa tero), kiu ampleksas ĉirkaŭ 200 milojn da kvadrataj kilometroj. Dua insulo, Kiu-Siu (naŭ provincoj), multe pli malgranda, ampleksas 35 milojn da kv. klm, tria — Sikoku — nur 16 milojn. Entute ĉiuj insuloj de malnova Japanio formas teritorion de 5 miloj da kvadrataj mejloj, t. e. proksimume tri kvaronoj de la tuta insula regnoteritorio.

ĈIE — LA "RUĜA FANTOMO"!

Ne nur tra Eŭropo vagas la "ruĝa fantomo". Ĝi eĉ ektimigis la burĝaron de l' malproksima Japanio. La tieaj burĝoj voĉdonigis leĝon, direktitan kontraŭ "la disvastigado de malutilaj pensoj". Videble la leĝo efikos en tute alia (ne supozata de burĝoj) direkto. Ja ĉi-bildo jam reprezentas al ni grandamasan mitingon "*kontraŭ la leĝo*" organizitan de japaniaj sindikatoj, kie estis sendube eldiritaj sufiĉe multe da "malutilaj pensoj".

En konsiston de cetera regnoparto, tiel nomata Nova Japanio, eniras: granda sed duondezerta insulo Jeso (ankaŭ Jezo aŭ Ĥokajdo), 36 „kurilaj" insuloj, grupo da intense loĝigitaj "likeaj" insuloj (Riu - Kiu), sude de Kiu-Siu; plue al sudo, akirita post la milito kun Ĉinio, en jaro 1894 floranta insulo Formoza aŭ Taj-Van (30 mil kv. klm) kaj apudkuŝanta ĝin okcidenta grupo de malgrandetaj "piskaderaj" aŭ "fiskaptistaj" insuloj, kiuj formas entute ĉirkaŭ 100 kv. klm; fine, en oriento de Kiu-Siu, al japanoj apartenas 17 malgrandaj insuloj "Ogo-Savaro" (entute 60 kv. klm).

Insulo Sakalino en jaro 1867 estis dividita inter du pretendintaj je ĝi regnoj: norda parto transiris al Rusio, suda — al Japanio. En 1875, japanoj, laŭ strategiaj

konsideroj, inklinigis caran registaron al sekvanta afero: ili redonis sudan duonon de Sakalino al Rusio, ricevinte kompense apartenintan al rusoj grupon de kurilaj insuloj. Post la milito kun Rusio, laŭ Portsmuta Kontrakto, suda duono de Sakalino (ĉirkaŭ 30 miloj da kv. klm kun riĉegaj fiŝkaptejoj) denove transiris al Japanio. Lasta akiris ankaŭ Port-Arturon kaj Dalni kun Laoduna duoninsulo kaj tutan sudan parton de Orient-Ĉinia fervojo; — nun Japanio suriris azian kontinenton per forta piedo. En 1910 j. rezulte de tiu sama milito, Japanio sukcesis fari anekson de Koreo (ĉirkaŭ 180 miloj da kv. klm kun 17 milionoj da loĝantoj). Kaŭze de tutmonda milito Japanio kaptis germanajn koncesiojn en Ĉinio kaj ricevis de Ligo de Nacioj mandaton por administrado je forprenitaj de Germanio Karolinaj, Marianaj kaj Marŝalaj insuloj; ĉiuj ili kune havas ĉirkaŭ 4500 kv. klm kun loĝantaro ĝis 4000 personoj; valoro de ĉi-insuloj kuŝas en ilia strategia signifo, kiel marmilitaj bazoj sur la plej gravaj vojoj, tratranĉantaj la Pacifikan Oceanon.

Dum lastaj 30 jaroj (komence de Ĉiniajapana milito de 1894 j.) Japanio grandigis sian teritorion proksimume je 240 miloj da kv. klm; se oni atentas, ke ĝis ĉi uzurpoj Japanio havis nur 350 milojn da kv. klm, do okazos, ke „alkresko“ atingas 2/3 de fundamenta spaco. Se oni aldonos al tio, ke japanoj pli kaj pli submetas al sia influo signifajn teritoriojn de Siamo kaj Ĉinio (en Manĝurio kaj Mongolio), do klariĝos, ke teritoria plilarĝiĝo de Japanio dum lastaj dekjaroj iras antaŭen per gigantaj paŝoj.

II.

Borda linio. — Montoj. — Vulkanoj. — Tertremoj. — Klimato: abundeco de akvaj surfundaĵoj. — Terkultura karaktero de lando.

Japanaj insuloj havas ĉirkaŭ 30 mil klm da borda linio el kiuj preskaŭ duono falas al grandaj insuloj — Ĥondo, Ĥokajdo, Kiu-Siu kaj Sikoku. En la mezo, po unu kilometro de la borda linio troviĝas ne pli ol 14—15 kv. klm da teritorio; en ĉi rilato de Japanio postrestas eĉ Anglio, en kiu po unu klm da borda linio troviĝas 20 kv. klm da teritorio.

Tia longeco kaj malrekteco de bordoj favoras disvolvon de fiŝkaptado; la bordoj de multenombraj golfetoj laŭvorte estas plensemitaj per fiŝkaptistaj kolonioj. Paralele iris disvolvo de marveturado kaj kresko de apudmaraj havenaj urboj. Plimulto de japanaj insuloj havas vulkanan devenon; ili estas tratranĉitaj laŭlonge kaj -larĝe de montaraj ĉenoj. Interplektiĝante, tratranĉante unuj la aliajn ĉi montaraj ĉenoj faras el signifa parto de Japanio seninterrompan labirinton de altaĵoj kaj montfaŭkoj.

La plej grandan altecon atingas la montgrupoj en centro de insulo Ĥondo; mezalteco de japanaj montoj estas 5—6 miloj da futoj, sed troviĝas multe pli altaj. Centoj da montpintoj konsistas parte el funkciantaj, parte el estingitaj vulkanoj; unuajn oni kalkulas ĝis 500. Du la plej altaj montoj de Japanio Fuzi-Jama (pli ol 12 mil futoj) kaj Ontake (11 mil. f.) ankaŭ estas dormetantaj vulkanoj. Dum 10 monatoj jare konusa pinto de Fuzi-Jama estas neĝkovrita, eliĝante kiel brilanta lumturo super aro de pli malgrandaj montoj. Vulkanaj fortoj senĉese rememorigas pri si: landteraĵo estas en stato de preskaŭ seninterrompa vibrado; statistiko donas pli ol 1300 bone aŭdeblajn terŝanceliĝojn dum jaro. Ne maloftaj estas ankaŭ fortaj, detruegaj tertremoj. Eterne-neĝaj montoj en Japanio ne troviĝas, sed kvanto da neĝo dum mallonga vintro estas tre granda. Kaŭze de abundeco de atmosferaj surfundaĵoj montaj deklivoj ne distingiĝas per krutaĵoj; transiroj tra montspinoj, spite de granda alteco de lastaj, estas atingeblaj por trairado.

Havante tre malvastan ebenan teritorion, Japanio tamen estas lando precipe terkultura; eĉ ne unu plej malgranda spaceto restas nekulturita.

Klimato de Japanio diferencas laŭ provincoj: insuloj etendiĝas sur granda spaco de nordo al sudo. Nordaj insulgrupoj estas ĉirkaŭataj de glacia fluo, sudaj troviĝas en strio de varmaj fluoj kaj ventoj. Resume, ĉi diferencaj fluoj kontraŭvenkas. Meza temperaturo de Japanio estas iomete pli malalta, ol en ĉi samaj latitudoj de Eŭropo kaj Afriko; en Tokio estas pli malvarmete ol en Grekio, je sudo de Japanio — malpli varme ol en Egipto.

Abundeco de akvaj surfundaĵoj grave moligas klimaton. Somere, ĉe sufiĉe alta temperaturo, aero distingiĝas per granda malsekeco; tio bonfare efikas je kreskaĵoj. Escepte Ĥokajdon kaj ĝenerale nordon, Japanio konservas sian vegetaĵaron dum tuta jaro. Rikolto de terpomoj okazas dufoje dum jaro.

Krom tertremoj Japanion sufiĉe ofte vizitadas aliaj katastrofoj — uraganoj kaj blovegoj; interalie, dum blovego je sudflanko de Ĥondo falis 905 milimetroj da pluvo dum unu tagnokto, t. e. duoble pli ol jara kvanto en meza Rusio.

Japanio — Rivero Jodogava en Osaka.

TRA LA KLASBATALO

En Suda Japanio okazis tertremo, ĉe kiu pereis 1500 personoj kaj multaj domoj forbrulis.

La konata polusa esploristo Amundsen aviadis al Norda Poluso. Sciigoj pri la prospero (27. V.) mankas. Norvegio volas aneksi la nordpolusan regionon.

La francaj trupoj en Maroko suferis malvenkojn. Komunistoj kaj antimilitaristoj aktive agitas kontraŭ la milita ekspedicio.

En Mödling (Aŭstrio) laboristo estas mortigita de faŝisto. En protestkunvenola faŝistoj denove pafis kaj provokis. La laboristoj postulas armadon de la laboj ristaro kaj ĝeneralan strikon. Ĉ. 400 000 proletoj de Wien kaj ĉirkaŭaĵo spaliris dum preterpaso de la korpo de l' mortigito.

La 30. aprilo konfiskitan kaj malpermesitan semajnan jurnalon de Riga'aj profunioj "Stradneeku Veeniba" (Laborista Unuiĝo) anstataŭis la monata revuo "Arodneeku domas" (Pensoj de profasociuloj), elirinta la 14. majo kaj represinta ankaŭ du artikolojn el S.-ulo. La 18. majo ankaŭ ĝi estas konfiskita kaj la redakcio akuzata. La Riga'a konscia laboristaro nun restas tute sen ia interkomunikilo. —

En oktobro okazos balotoj al Latvia parlamento. — *Kr.*

La 6. majo en Riga estis juĝataj la redaktoro de konfiskita organo de Riga'aj profunioj "Veenibar" (Unuiĝo) k-do Alfr. Ozolin kaj prolet-verkisto k-do Leon Paegle pro „kontraŭŝtataj“ (legu kontraŭkapitalistaj) artikoloj, enpr[illegible]itaj menciitan

organon. K-do Ozolin kondamnita je 6 monatoj da fortikaĵo. — Leon Paegle liberigita (v. S. 27).

La 7. majo estiĝis proceso kontraŭ 10 kamaradoj-komitatanoj de centra oficejo de Riga'aj profunioj, akuzitaj pro aparteno al komunista partio. Akuzo ne pruvita. Verdikto post dutaga juĝesploro: 3—4-jaroj da punlaboro kun perdo de rajtoj. 3 k-doj malkondamnitaj. *Kr.*

Berlino

Momentbildoj de la Ruĝa Fronto.

Estas ĉirkaŭ la tria horo matene[1]). Jam krepuskas. Gajaj fanfaroj de la kornoj anoncas, ke ni atingis Berlinon. Kaj dekstre kaj maldekstre alŝoviĝas en la grizeco de l'nova mateno domaroj, stratvicoj, rondaj placoj. La vagonaro bruege enveturas la stacidoman halon. Elsaltas ni freŝaj kaj plenatendaj, vice stariĝas, kaj muziko eksonigas majeste, solene, kun grava ritmo kaj neesprimeble bela sonkoloreco "Fratej al sun' . . ." Vaste, grandioze, potenco ĝi plenigas la larĝan halon. Sed ne longe. Alrapidas la armita potenco, kaj revoj diskrevas. La unuaj salutoj de Hindenburg. Eskadro de liaj dungitoj, bluvestitaj sipoanoj[2]). Dum la marŝo en la urbon, al la loĝejoj, ili konstante nin akompanas. Jen antaŭ ni en unuaj sunradioj leviĝas la palacoj kaj la monumentoj, la pontoj kaj la Spree[3])-havenaĵoj, la muzeoj kaj la katedralo. Tio estas la *oficiala* Berlino, la Berlino, kiu pretiĝis antaŭ kelkaj semajnoj, akcepti Hindenburg en siaj rezidejaj muroj.

Sed tiu Berlino hodiaŭ estas morta, ĝi ne vivas, ĝi estas malvera. La kupolaj konstruaĵoj, la kolonpordegoj, la multspecaj memoraĵoj pri Hohenzollern-anoj kaj Vilhelmoj, pri Bismarcka epoko, neniun vivan spiron elblovas hodiaŭ, kaj la nova forta ekblovo de reakcia reĝimo nur simboliĝas en la impertinenta polickanajlaro, kiu amase gardas la burĝan ordon, piede, ĉevale, aŭtomobile. Ĉar marŝas la Ruĝa Fronto.

Vivas hodiaŭ alia Berlino, ne la imperiestreca, ne la hindenburga. Kaj tiu Berlino, kiu hodiaŭ manifestas kaj viglas, estas la vera Berlino, estas la sennombraj proletmasoj de granda milionurbo, kiuj suferas sub forta ekspluatado. Tio estas Berlino — kie ili vivas en kadukaj, duone ruiniĝintaj domaĉoj, kaj kie ili tamen donas eĉ la lastan havaĵon al la samsortanoj, kie memoro pri Liebknecht kaj Luxemburg neestingeble vivas, kie nin akompanis tramarŝantajn kilometron post kilometro tra longegaj stratoj ĝis ekstrema oriento, entuziasmigitaj, ĝojegantaj homamasoj, centmiloj kovrantaj la stratojn. Kaj revoluciaj kantoj skuas la aeron.

Varmega la suno, polva la vojo, la piedoj sentas la multhoran marŝon. Sed ĉu laceco? Ĉu soifo mutigas nin? Ho ne! Kafon, akvon prezentas la loĝantoj de l'stratoj, tra kiuj kondukas nia vojo. Emocio, la homoj, la muziko mortigas ĉiun senteton pri laceco. "Vi tenu la paŝon revolucian" admonas fama revolucia poeto Aleksandro Blok, kaj lia voko resonas en niaj koroj, batas en niaj pulsoj.

Proletaro, via ĉiopovo venos, Hindenburg, la idolo de l'reakcio, estas pereonta! Ni tenas la paŝon revolucian! Antaŭen, kamaradoj, fratoj, al sun', libereco!

Frontano.

[1]) 21. V. 1925.
[2]) Sipo = regna polico en Germanio.
[3]) Spree = rivero trafluanta Berlinon.

Likvido de kontraŭ-revolucia ribelo en Turkio

Ribelo en orientaj distriktoj de Turkio, kiu je daŭro de 2 lastaj monatoj minacis al juna turk-respubliko, nun estas likvidita. Ĉi ribelo kontraŭ Angora registaro estis organizita per mono de eŭropaj kapitalistoj, kiuj preparis kaj uzis ĝin por siaj profitaj celoj.

Orientaj montaj distriktoj de Turkio, kie loĝas kurdoj, estas malbone ligitaj kun centro, ĉar ĝis nun forestis bonaj vojoj. Angla diplomatio jam delonge deziris forpreni Kurdistanon, tial ke ĝi havas tre gravan politikan signifon, ekzistanta inter turka Anatolio, Persio kaj Transkaŭkazio. Gvidantoj de angla diplomatio havis kiel bazan celon, organizi en supra Azio bufran regnon (similan al Polio), de unu flanko sur vojoj al Transkaŭkazio (eliro al Kaspia kaj Nigra maroj), kaj de l'alia flanko — kovranta en nordo riĉegajn naftajn tavolojn de Mezopotamio kaj Mosul vilajeto.

Estrataj de militemaj kurdaj gentoj ŝejĥoj kunfandas en si administran, militan kaj religian aŭtoritatecojn.

Formigo de turka respubliko estis por turkaj kontraŭ-revoluciuloj ne profitdona, ĉar ĝi faligas gentan feŭdalismon kaj magnatojn-terposedantojn; tial ŝejĥo Said, kiu estas populara inter kurdoj, komencis ribelon, provante doni al ĝi karakteron de sankta milito kontraŭ ĥeretika (hereza) Angora respubliko. Li agis kiel ruza fripono, ĉar li bone sciis la religian entuziasmon de kurdoj. Sed ĉiuj honestaj fortoj de l' lando vidante reakcian karakteron de ribelo baldaŭ kuniĝis ĉirkaŭ Angora-registaro kaj gvidanto de turka popol-partio Kemal-Paŝa. Komence ribelantoj havis sukcesojn, dank' al netrairitaj vojoj. Reakciuloj pensis ke ilin helpos burĝaro loĝanta en Konstantinoplo, havanta ligitecon kun eŭropa kapitalo kaj opozicio en Medjilis. Krom tio ili esperis je angla stabo en Bagdad. (Interalie, estas konate ke armiloj ĉe ribelantoj estis anglaj kaj ĉe militkaptitoj estis trovata angla mono.)

Kurda ribelo devus doni al Ligo de Nacioj preteksto por konfesi riĉegan de nafto Mosulon kiel parto de Irakio.

Sed ribelo estas likvidita. Angora registaro entreprenas vicon da reorganizoj por levi la bonekzistadon de loĝantoj: konstruado de fervojoj ktp. Neniu dubas, ke juna turka registaro solvos la kurdan problemon tiel, ke ĝi neniam malfortigu la fronton de turka respubliko, kiu batalas por sia sendependo kontraŭ eŭropa imperialismo.

Laŭ diversaj materialoj
J. Avrunin (1122).

Postulu liberigon de Crouch kaj Trumbull!

Alvoko de Workers (Komunista) Partio Usona. Elĉerpita el "The Daily Worker", Ĉikago, Ill.

Kapitalista militarismo estas besto kiu grasiĝas de la korpoj homaj. Eĉ dum la "paco" tiu moloĥo manĝegas siajn viktimojn. La konvena bonvenigo por rekruto enviciĝanta la armeon aŭ militmaristaron estus la imagsurskribo de Dante super la inferaj pordegoj: "Lasu viajn esperojn ekstere, vi ĉiuj enirontaj ĉi tien."

Novaĵo alvenis ĉi tien de Hawaii, ke kelkaj soldatoj de tiea taĉmento estis akuzitaj pro terura krimo — ili ne kredis al tio, kion la Sekretario de Milito en Vaŝingtono ukazas — kiu estu la oficiala ideo politika. Kelkaj el tiuj bonuloj estis akuzitaj kaj procesitaj en militjuĝejo. La unua, Paŭlo Crouch, estis kondamnita al 40 jaroj de malliberejo. La alia, Walter Trumbull, estis kondamnita al 26 jaroj de laborego mallibereja. Kelkaj aliaj ankoraŭ atendas proceson.

Kaj kia estis la krimo pro kiu tiuj kruelaj kondamnaĵoj estis deciditaj? Tiuj homoj estis akuzitaj pro studado kaj instruado Esperanton, pro simpatieco al Sovet-Rusio kaj ĉar ili penis organizi Komunistan Ligon en Hawaii. Ĉiuj ĉi "krimoj" estas tute laŭleĝaj rajtoj de ĉiu civitano usona. Sed militjuĝistaro, kies anoj estis frenezigitaj per ruĝa flago, asertas ke tiaj agoj, se plenumitaj de soldato en uniformo, estas ĉefkrimoj kaj puneblaj per viva morto en karcero.

Se la akuzitoj estus milionul-rabistoj kiel Doheny, aŭ subaĉetul-politikistoj kiel Fall[1]), kiuj tromp-eltiris el trezorejo usona milionojn da dolaroj, bonfarema juĝistaro estus trovinta iun eraron en la akuzakto por ke oni povu "savi iliajn altvalorajn haŭtojn"[2])

Sed ĉar la akuzitoj estas nur soldatoj simplaj, kies simpatioj estas kun la laborista klaso kaj kies kredo, ke kapitalismo eble ne estas la plej supera rezultaĵo de disvolviĝo sociala — ĉio ĉi kaŭzis ilian kondamnon al laborego mallibereja. Se ili estus riĉaj kaj akuzitaj nur pro mortigo, la leĝistoj estus provizintaj iun elirvojon por ili. Sed la soldato, kiu kredas al aferoj, kiujn la registaro malpermesas, ne povas atendi kompaton.

Mankas vortoj por karakterizi tiun kruelajon de la militarist-moloĥo amerika. Milion-amasoj usonaj estas protest-ekkrieg-

[1]) La unua, malbonfama oleput-posedanto usona en Meksiko, la dua senatoro usona; ambaŭ ludis ĉefrolojn en la lastjara oleo-skandalo. *Trad.*
[2]) Anglikismo.

ontaj kontraŭ tiu leĝkrimo milita. Ili devas tiel laŭte ekkriegi, ke la besto estu deviĝata liberigi siajn viktimojn.

Tuja elkarcerigo de la kondamnitoj kaj akuzitoj; solenakuzo de la frenezuloj kiuj akuzis kaj kondamnis tiujn soldatojn; forigo de militjuĝado; kaj garantio de civitproceso, antaŭ ĵurintaro, por ĉiu soldato, se akuzita; tiuj ĉi estas la postuloj kiuj estas farendaj per la laborul-masoj tra la tuta lando kaj pro kiuj oni devas energie batali.

Centra Ekzekutiva Komitato de Workers (Komunista) Partio de Ameriko.

El angla trad. Georgo Saville.

Ĉar kamarado *Paŭlo Crouch* en Hawaii estis Esperantisto kaj, kvankam ne SAT-ano, agis pli SAT-anece ol la plimulto el ni agus en similaj cirkonstancoj, mi proponas al nia V-a kongreso en Vieno, ke la supre nomita kamarado estu elektata, por sia tuta vivtempo (aŭ por 40 jaroj), kiel honora SAT-ano; kaj ke, se eble, li estu sciigota pri la decido de V-a SAT-kongreso. *G. S.*

Komunumaj balotoj en Budapest

Kvankam temas nur pri loka baloto kaj ne landa, tamen ĝi okazante 21-22. majo[1]) estas tre grandsignifa por la laboristaro de Hungario. Ĝi devas montri, ĉu la faŝista teroro de Bethlen, kiu kreas nun novan elektoleĝon, en kiu — laŭ si mem — la virinoj nur tial ricevas balotrajton, ĉar ĝi "firmigas la burĝan socion", — povos plu ekzisti aŭ ne? Ja, Budapest estas la *sola* loko en tuta Hungario, kie la balotoj efektive okazas pli-malpli libere, ĉi tie povas plej malfacile funkcii la teroro. Certe ĉi tie ĉiu partio volas elmontri sian fortecon kaj ĉiu klopodas almenaŭ la oficialan liston akceptigi. Sed — kvankam, mi ripetas — relative plej demokrata ĉi tie estas la balotleĝo — jam ĉi tie alpuŝiĝas ĉiu opozicia partio. Por akceptigi la oficialan liston de iu ajn partio, estas nepre necesa subskribo de 1000 (mil) balotrajtigitoj (10% de la tuto) en ĉiu distrikto! Certe ties kolekto postulas tiom da laboro kaj mono, ke la malgrandaj partioj jam pro tio estas mortigitaj. Sed ĉi tiu ankoraŭ ne povas malhelpi la partiojn de la laboristaro, ĉar se ili ne havas monon, ili havas laborantojn senpagajn, do Bethlen dividis la distriktojn. La IV-a distrikto, loĝata de 11 000 burĝoj plejparte, elektas 12 urbkonsilantojn. La I-a distr. loĝata de aristokratoj (9700) elektas 11, la XXI-a kaj aliaj loĝataj de 32000—34000 laboristaj rajtigitoj elektas 11—13 konsilantojn! Tial estas tre malfacile por la laboristaj partioj, sed tamen ni esperas, ke almenaŭ la „demokrata" (kaj ne reakcia) burĝaro venkos. Konkuras pro la venko kvin partioj. Du apogataj de Bethlen, unu "pure" burĝa (kiuj kuraĝas eldiri, ke la plej grava danĝero por la burĝaro estas la socialismo, kaj tial ili volas unuecan burĝan fronton), unu liston havas la soc. dem. partio kaj "radikala" burĝaro, kaj fine starigis listojn ankaŭ la socialista partio nove fondita. Forta estas la espero, ke la maldekstraj partioj okupos la plimulton de la urba konsilantaro. *Timemulo.*

[1]) Ni ricevis la art. 18. majo. *Red.*

Skizo el vivo en Birmo

Laŭ H. J. Massingham

La historio de Birmo estas parto de la historio de budhismo. La instruoj de Budho malpermesis militon, kaj se iam la birmanoj militis, ilia kredo ne rajtigis ilin al tio. Laŭ birma budhano la ĉefa homa kvalito estas simpatio, tial nenia perforto estas tolerata. La Budha pastraro malamas ian ŝajnigon de aŭtoritateco.

Birmanoj kun fido akceptis kaj kredas al la simplaj kaj ĝentilaj instruoj de Budha.

Oni trovas en ili feliĉan kaj kontentan popolon, kies ĉarmon ĉiu konfesas. Ili havas la plej klere faritajn leĝojn en la mondo pri la tero kaj pri edziĝo, kiuj devus hontigi nin pri nia propraja sistemo.

Oni ankaŭ havas tie justecon, kiu nek degradigas la pekulon, nek ekzilas lin for de la naturo kaj for de liaj afablaj kunhomoj, nek sin venĝas kontraŭ li sub la nomo de socio, nek markas lin por la cetero de lia vivo kiel ĝenaĵo, nek reklamas lin por eksciti la aĉulojn.

Oni trovas egalecon inter viroj kaj virinoj, kaj inter najbaro kaj najbaro, kiel Budha instruis, kaj ĉi tio estas neofte rompita.

Oni trovas kaj respekton kaj kompaton al bestoj. Se oni same traktus bestojn en Eŭropo, baldaŭ la oficistoj de la societoj por protekto de bestoj troviĝus sur la strato.

Antaŭ ol Birmo estis aneksita al la Brita Krono, ĝi estis laŭnome regata de reĝo, kiu elektis la estrojn de la provincoj, vere liaj pupoj. Sed inter la reĝo kun liaj ministroj kaj la popolo, kiu vivis en vilaĝaj komunumoj konsilataj pli ol regataj de la vilaĝa ĉefo, estis granda abismo. La budhaj monaĥoj ne partoprenis nek en loka nek en regna regado. Alivorte, ne estis meza reganta klaso inter la reĝo kaj la oficistoj de la kortego kaj la cetero de la popolo, kiu gvidis siajn proprajn aferojn laŭ sia propra vojo. Ili konstruis sian civilizacion nur sur la bazo de la homa naturo, gvidataj kaj inspirataj de la granda religia instruisto.

Aranĝis el angla lingvo *H. Geary.*

KORESPONDEJO

1053. Ĉar ni jam enpresigas multon pri R. el senpera fonto, ni nur malgrandparte povas plenumi vian deziron. Pagu al k-do Sp. sumon de 5 pc.

4102. Ni donas al vi la permeson. Aŭtoron vi ne bezonas demandi. Se aŭtoro vivas, vi unue devas peti lian permeson por traduko, aliel vi devas havi la permeson de l' eldonejo. Nur en felietono uzebla via trad.

1784. "agnoski" signifas konfirmi.

1122. Jes, la rakontoj de Erenburg konvenos por B. de S. *Red.*

Subteno por patrinoj kaj libertempo por la laboristoj en Rusio.

Tre alloga priskribo pri supre-citita flanko de la vivo de la laboristoj estas en la Raporto Delegitara de la Britaj Metiaj Unuiĝoj reveninta el Rusio.

La pozicio de la graveda kaj mamnutranta patrino estas sendube la plej bona en la mondo. Laŭleĝe ŝi devas esti libera de ĉia laboro proksimume de ses ĝis ok semajnoj antaŭ kaj post la nasko de la infano. En la daŭro de tiu ĉi periodo ŝi ricevas sian kutiman salajron, kaj, se ŝi mem nutras la infanon, ŝi ankaŭ ricevas apartan pagon por nutraĵoj dum naŭ monatoj. Tie estas Ŝtata Fako por Prizorgo de Patrina kaj Infana Sano. Tiu ĉi lasta administras infanzorgejojn, akuŝejojn, helpon al patrinoj kaj infanoj, kaj kunagas kun la metiaj unuiĝoj.

La leĝo malpermesas, ke laboranta patrino lasu hejme infanon de malpli ol sep jaroj, aŭ ke ŝi lasu ĝin sub la zorgo de la najbarino dum ŝi estas en la laborejo. Ŝi devas lasi ĝin en la zorgejo ĉe la fabrikejo en kiu ŝi laboras. Tie la infano estas nutrata, lavata, kaj ĝia frua eduko komencata.

Por viroj kaj virinoj ekzistas multaj malsanulejoj kaj ripozejoj. Tiuj ĉi lastaj estas unuj el la plej ĉarmaj institucioj en Rusio. Sur la bela marbordo de Krimeo kun ĝiaj sunaj arbaraj deklivoj kaj belaj vilaoj, kie la burĝaro de malnova Rusio kutimis sencele promeni, vetludi kaj trinki, nuntempe laboristoj el la fabrikejoj, kaj la kamparanoj el la kamparoj ripozas. Ili sanigas la korpojn kaj mensojn per saĝaj kaj sanigaj distraĵoj, tiamaniere preparante sin por pli severa laboro por konstrui la Laboristan Respublikon.

La delegitaro priskribas la ĉarmon de tiuj ĉi ripozejoj. La bela meblaro, tapiŝoj kaj bildoj aukoraŭ estas tie, ili estas nedifektitaj post kvar jaroj de uzado. La laboristo povas ricevi permeson eniri tien pere de sia metia unuiĝo. Ili estas senpagaj al ĉiuj, kiuj estas senfortigitaj pro laboro. Dum la lasta jaro 700,000 gelaboristoj ripozis ĉe la ripozejoj de Krimeo kaj de Kaŭkazio. La socia vivo en ili estas bone organizita meze de komforto kaj trankvilo.

Laŭ regulo estas la nutrado kaj la ekzercado, kaj la libertempuloj devas enlitiĝi ĉiutage de la 2a ĝis la 4a posttagmeze.

La Delegitaro speciale notas la kuracistan servon. Antaŭ la revolucio 85 proc. da kuracista servo estis donita al riĉuloj, t. e. al 5 proc. da loĝantaro. Nuntempe la tuta kuracista profesio estas je la dispono de la laboristoj.

Laŭ raporto el "Daily Herald" (Dejli Herald).

Trad. de K-dino *L. Geary.*

Kamaradoj! Agitu en viaj rondoj por la Biblioteko de Sennaciulo, por la akcioj de la kooperativo, por la V-a kongreso en Wien!

EL LA VIVO

Sub la rubriko "Diversaĵoj" ni jam ĉe komenco de aperado de "Sennaciulo" enpresigis notojn pli-malpli longajn, kiuj ne trafis la soci-politikan sferon, sed iun alian fakon de homa scio aŭ homa vivaranĝo, kaj kiuj tamen havas intereson por SAT-ano, ĉar SAT-ano alcelas universalan klerigon, ĉar niaj legantoj serĉas flanke de la serioza, malfacila laŭ lingvo kaj senco soci-politika informado en nia gazeto raportetojn pri plej diverstemaj novaĵoj el tiu aŭ alia fako de vivo. Tial ni intencas, pli sisteme kaj pli regule ol ĝis nun — en ĉiu numero aperigi sub tiu ĉi nova rubriko ĉefe mallongajn kaj en facila lingvo verkitajn artikolojn. *Red.*

Sukcesoj de soveta scienco

Leningrada profesoro B. L. Rozing elpensis aparaton, kiu surmetita al blindulo, ebligas al li "aŭdi" sunbrilon, aŭde diferencigi malluman angulon de luma ĉambro.

Ĉefa parto de la aparato estas, tiel nomata, foto-elemento. Ĝi prezentas malgrandan ovalan vitran ujon, kies unu parto interne estas kovrita per amalgamo de kalio. En interno de la ujo estas malgranda metalfadeno. Kiam oni kunigas metalfadenon kun polusoj de elektra baterio, ĝi fariĝas malgranda elektra aparato.

Sunradio kune kun la baterio kreas etan porcion da elektra energio. Se oni aligas al la aparato telefonan aŭskultilon, la telefono sonas ju pli laŭte, des pli lumoza estas la radio.

La lumo pere de malgranda baterio kaj telefonaŭskultilo aperigas sonon. Tiamaniere oni povas aŭskulte percepti lumajn fenomenojn, oni povas "ekaŭdi" blankan muron kvazaŭ laŭta kaj forta sono, oni povas aŭdi malluman ĉambron kvazaŭ apenaŭ aŭdata brueto en telefona aŭskultilo.

Eksperimentoj de la aparato por blinduloj jam okazis.

El "Ogonjok" ("Fajreto") N. 15, trad. K. Koblov.

La Elfosado apud Samarkando.

Antaŭ nelonge estas finitaj la elfosadoj, admirindaj pro sia signifo en historio de Meza Azio. La elfosadoj estis entreprenitaj de Turkestana Komisiono de malnovaj artoj en antikva maŭzoleo de Ĥaĝa Aĥmet, troviĝanta apud urbo Samarkando. Preskaŭ entute ruiniĝintaj muroj eĉ ne permesis supozi, ke ĉi tie estas kaŝitaj riĉegaj restaĵoj de kulturaj atingoj de orienta islamo el komenco de VI centjaro, t. e. ankoraŭ antaŭ morto de granda armeestro Timuro, sklaviginta kun siaj sovaĝaj grandamasoj preskaŭ duonon de la mondo.

La maŭzoleo estis trovita tute sub tero per aranĝitaj tranĉeoj kaj putoj, montrintaj ĉeeston de aliaj konstruaĵoj, ankoraŭ al neniu konataj.

En la maŭzoleo estis aperigitaj kvin sarkofagoj, apartenantaj al diversaj epokoj kaj klarigantaj tiun signifon, kiun atribuis la antikva popolo al entombigita tie Ĥaĝa Aĥmet, persono kia ankoraŭ ne estas konata.

Trovitaj partoj de mozaiko sur muroj estas admirindaj pro subtileco de la laboro kaj pro eleganteco de projekto kaj prezentas floran ornamaĵon, kies floroj de diversaj kreskaĵoj havas diametron de ne pli ol 1,5 cm.

La pentraĵoj, pentritaj per oro kaj koloroj sur la vitro laŭ musulmana stilo, same estas tiel belaj, kvazaŭ ili estus laboro de Veneciaj majstroj kaj transportitaj en Mezan Azion. Estas admirinde, ke ĉie la koloroj tute ne estas difektitaj pro la templongo kaj en momento de la elfoso impresis tuj faritan objekton.

Krom tio estas trovitaj multe da altvaloraj specimenoj de arĥitektura arto: gravuritaj brikoj, figuraj elegantformaj kaheloj, unu eĉ kun surskribita nomo de la majstro Omar Ĝemal, kaj moneroj de epoko de mongola invado kaj partoj de la brikoj el antaŭmongola epoko.

Ĉiuj restaĵoj dank'al influo de aero dum unu horo maltaŭgiĝis, kaj tial la trovaĵoj estis kovrataj per speciala lako.

Sub la planko de la maŭzoleo estis aperigataj tie lokigitaj du lignaj ĉerkoj kun entombigitoj kun kapoj turnitaj norden, jesintaj rakontojn de la antikvaj verkistoj pri entombigo sammaniere de Timur Ĥano, al kies priskriboj neniu kredis, opiniante ilin malveraj, ĉar nuntempe oni entombigas mortintojn sidantaj kun vizaĝo turnita orienten.

Ĉi tiu elfosado devos servi kiel fundamento por ellernado la orientajn morojn kaj kulturon de plej antikvaj epokoj.

El la kripto estas trafita dua intence surŝutita per tero eniro, ankoraŭ ne esplorita kaj verŝajne kondukinta en certan sarkofagon de Timuro, kiu malgraŭ tutmonda interesiĝo de ĉiuj orientscienculoj ankoraŭ ne estas trovita. Verŝajne post nelonga tempo daŭrigata elfosado prezentos al la mondo ĉi tiun rimarkindaĵon.

Laŭ sia antikveco kaj dank'al interesaj restaĵoj la maŭzoleo estas dume sola en Meza Azio.

La trovitaj muzeaĵoj baldaŭ estos transportitaj en centran muzeon. *Sokolov.*

Vivante mortigita

(El Ĉita'a Komsomolana gazeto „Batal-anstataŭantaro" N-o 151, 21. IV 1925)

Antaŭ nelonge en unu el amerikaj ŝaktoj okazis katastrofo: la ŝakto ruiniĝis, enteriginte laboristojn.

Similaj katastrofoj okazas en ŝaktoj ne malofte, sed ĝuste tiu lasta atentigis tutan Amerikon. Kaj pro tio, ke dum la ruiniĝo de la ŝakto estis superŝutita laboristo Flojd. Oni tuj komencis elfosi lin. Tuj estis starigita radio-interligo kun la enterigita Flojd.

Ĉiu ŝaktisto, malleviĝanta por labori, havas ĉe la brusto radio-aparaton.

Du inĝenieroj, elektro-teknikistoj kaj kuracisto aŭskultis per radio-akceptilo la korbatojn de la enterigita Flojd. Pere de akvopumpilo tuj oni komencis eligi akvon el la ŝakto, kaj fari tunelon por savokesto, kiu estis difinita por eligi supren la malfeliĉan Flojd.

Malgraŭ alta prezo, estis multe da observantoj. Oni pagis al minejposedanto, Kollins, po du doloroj kaj rigardadis, kondolencis, arde pridiskutadis ŝancojn pri savo de Flojd, kaj eĉ vetis. Unuvorte, oni faris el la ŝakto cirkon, en kiu la malfeliĉa Flojd ludis por tiu publiko rolon de rekord-sportulo.

Dum dekunu tagoj estis aŭdata per radio korbatado de Flojd. Sekve dekunu tagojn ankoraŭ vivis malfeliĉulo en sia malluma kavo, sen nutraĵo, sen lumo, forigita de la tuta mondo, vivante enterigita sub pezega lavango de tergrundo.

Nur la deksepan tagon oni sukcesis suprenlevi kadavron de Flojd.

Dum ruiniĝo, trabo subpremis lian piedon, kaj li dum dekunu tagoj, kiam li estis viva, ne povis sin movi.

Tiu ŝaktkatastrofo finiĝis per juĝo pri minejposedanto Kollins. Oni akuzis lin pri tio, ke li intence prokrastadis la laborojn por savo de laboristo Flojd el la ruinigita ŝakto, por kolekti pli multe da dolaroj de scivolemaj amikoj.

Juĝo senkulpigis la posedanton, sed la laboristoj ĉiam asertas, ke Kollins efektive ekvolis havi monprofiton kaj "gajnis" je pereo de laboristo Flojd. *(Trad. L. M.)*

Infanoj devas legi biblion — Infanlaboro daŭras

Ŝajnas ke la 29. aprilo estis laborplena tago por la leĝfaristoj de ŝtato Florida, Usono.

La senato faris leĝon kiu devigas ĉiutagan legadon de biblio en lernejoj publikaj. Kompatinda Darwin estis denove atakita, kaj estis "plene elmontrite" ke liaj teorioj kaŭzas la priplorindan mankon de scikono biblia meze de l' popolo.

Statistiko koncerne al la aktuala nombro de infanoj floridaj, kaj de iliaj gepatroj, kiuj jam zorgeme legis Darvinajn teoriojn, estus tre interesa.

Dum la senato florida klopodis pri la biblio, la reprezentantaro entuziasme voĉdonis kontraŭ leĝplibonigo konstitucia kiu protektus infanojn de laborado. Ĉu ne estus bonega ideo, se la senato florida farus leĝon kiu devigus la reprezentantojn al ĉiutaga legado de biblio? Zorgema legado de „St. Mateo" kaj de aliaj linioj bibliaj instruus tiujn sinjorojn ke Kristo, se li estus ĉi tie, ne aprobus la mueladon de infanoj en fabrikoj por gajni oron, kaj ke li sendube voĉdonus por la leĝplibonigo konstitucia, se li estus ano de la popol-reprezentantaro florida.

Fine oni povas aldoni ke ne estus eble por li esti membro de tia senato — la "grandaj interesatoj" gardus kontraŭ tio.

Elĉerpita el "The Evening Journal" Hearsta gazeto. *W. M. S. SAT-ano 2221.*

Lingvaj studoj

Pensoj pri lingvo

12. Esperanto estas radikala reformo de homlingvo, ĝia radikala simpligo. Tial ĝin oficialigos nur venonta tutmonda Revolucio, sed ne apartaj bonvolemaj registaroj. Ja vi scias, ke eĉ bolŝevikoj ne kapablis dekreti ĝin.

13. Angloj, francoj, ĉinoj kaj japanoj havas po du paralelaj lingvoj — buŝlingvon kaj skriblingvon. Angle oni skribas *psiche* sed prononcas *sajki*, france oni skribas *beau*, sed prononcas *bo*. Nova pli intensa ekonomia vivo postulas unuiĝon de la lingvoj. Buŝlingvo kaj skriblingvo devas unuiĝi, t. e. devas veni fonetikiĝo de lingvoj. Ĝi estas nun plej urĝa tasko de ĉi-popoloj.

Naivuloj kaj nesciuloj estas ti-kiuj opinias, ke reformoj en ortografioj de ĉi-lingvoj povas veni pace kaj konsente ekster Revolucio. Ili ne konas plej elementan scion pri ligo inter vivo de lingvo kaj vivo de homsocio, kiu ne povas eviti revoluciojn.

14. Pensesprimado devas okazi en maniero konforma al intensiĝo de mastrumado. Do simpliĝoj en lingvoj venas nur kun intensiĝo de ekonomia vivo, kiam okazas ŝanĝoj en homrilatoj. Sed la ŝanĝoj oficialiĝas nur per Revolucioj (Do pacemuloj ne taŭgas por esti lingvoreformistoj).

15. Simpleco en lingvo estas samnomo de perfekteco ĉar ĝi faciligas kombinadon de vortoj kaj pensoj.

16. Revolucion povas fari nur ti-kiuj malamegas malnovan sociordon, malnovajn homrilatojn kaj instituciojn. Do oni fariĝas ateisto, sennaciisto kaj socialisto ne post Revolucio, sed antaŭ ĝi. Ja Revolucio ne povas esti senentuziasma entrepreno de senceluloj.

17. Vera burĝo psikologie devas esti skeptikema kaj mokema al ĉiuj entreprenoj de Revolucio, do al ideo pri lingvo internacia. Jen kial estas ofte pli agrable putran kataĉon gluti, ol pri Esperanto kun ajna oportunisto disputi.

18. Falsa estas socialisto, kiu malemas al lingvo komuna — fakte li klopodas nur pri fortigo de sia nacia mastrumo.

19. Nacilingvo en esenco estas nur naciigilo de mastrumo.

20. Nia prilingva ideo kiel ĉiuj ideoj havis sian utopian periodon. Ĝi samtempis kun utopia ideo pri socialismo de Furje, Sen-Simon, Oŭen, rusaj "popolanoj-socialistoj" en 1860—1880. Utopi-socialistoj opiniis realigi socialismon per konsento kun burĝaro ekster klasbatalo kaj revolucio. Kaj utopiistoj — mondlingvistoj opiniis realigi sian ideon per konsento inter senhonte konkurantaj nacioj — privatuloj ekster historia ligo kun naturlingvo (tute artefarita porokula lingvo — pazigrafio). Ambaŭ utopioj fiaskis samtempe.

21. Esperanto estas science bazita solvo de lingva demando ĉar ĝi ne ignoras historian ligon kun naturlingvoj kaj kun parolorganoj de homo.

22. Lernantaro ŝvitas pro penoj ekposedi malfacilajn fremdajn nacilingvojn. Tial protestoj kaj konfliktoj inter lernantoj kaj instruistoj estas naturaj kaj neeviteblaj post kiam la unuaj sciiĝas pri multe pli facila lingvo ol kiu estas trudata de estraro. Lernantoj strikos kontraŭ "fremdaj" lingvoj postulante solan kaj facilan Esperanton. Ili agos simile al rusaj antaŭrevoluciaj lernantoj, kiuj ofte strikis kontraŭ stultige malfacila malnova rusa ortografio. La fakto, ke junularo devas batali kontraŭ maturuloj estas same admirinda, kiel natura kaj neevitebla.

23. Sciencistoj diplomitaj servas al estanto kaj tial ili taŭgas nur por konstati faktojn post kiam ili realiĝis. Jen kial plej gravaj inventistoj, kies elpensaĵoj celis estonton, neniam kaj nenie estis diplomitaj ekster helpo de revolucio. Gutenberg, Kopernik, Kolumb, Njukomen, Kont, Marks, Lenin, Zamenhof havis vere tragedian vivon. Oficialuloj persekutis ilin per fajro, kugloj kaj mokoj. Propra patro de Zamenhof (li estis diplomulo — oficisto rusa) bruligis verkon de sia filo kaj traktis lin kiel frenezeman. Interesoj de *estanto* neniam koincidas kun interesoj de *estonto*. Ĝi estas kaŭzo de eterna tragedio de homaro. Satanoj, vi same partoprenas ĉi tragedion.

Maksim Krjukov.

RADIO

La neŭtrala gazeto "Heroldo de Esperanto" anoncis ke la Komisiono kaj Plenkunsido de Unua Internacia Kongreso de Radio-Amatoroj akceptis rezolucion favoran por Esperanto. Ankaŭ ni devas penetri en la laboristajn rondojn por disvastigi ambaŭ fakojn kaj samtempe kolekti ĉiujn adresojn de la laboristaj Radio-Amatoroj por interŝanĝi niajn spertojn. Dum la monato julio okazos en la granda laboristurbo Chemnitz granda Radio-Ekspozicio por la supra poŝtdirekcia distrikto de Chemnitz. La Esperanto-Sekcio de la Lab. Radio-Klubo petas ĉiujn Radio-Amatorojn kaj SAT-anojn de la tuta mondo, apogu kaj helpu nin en tiu ĉi afero. Ĉar en nia urbo ekzistas vigla movado de niaj kontraŭuloj. Sennaciuloj! Bonvolu sendi viajn spertojn, sciigojn kaj gazetojn pri la radiomovado de viaj hejmlandoj. La ekspozicio devas rezultigi grandan sukceson kaj montri niajn internaciajn rilatojn. La subskribanto al ĉiuj garantias respondon pri la sukceso de la afero.

Nuntempe la radiomovado estas plej grava por nia lingvo, tial estas tre necese helpi.

Por la Esperanto-Sekcio de la Laborista Radio-Klubo, Kurt Lösch, Chemnitz, Germanio, Annaberger Str. 110 (n-o 1867).

LASTHORE

Rezultoj de la budapestaj komunumaj balotoj (vidi pĝ 4)

El 250 lokoj ricevis Demokrata Bloko (Soc. dem. partio, Habsburgpartiaj demokratoj, t. e. Naci-dem. partio kaj Kossuth-partio (Respubl.) 129 lokojn, Kristana Bloko (kristansocialistoj, hokkrucanoj, Krist. Popolpartio) 89, Burĝa Partio (partio de registaro nuna) 22 (!), Liberala Partio (grandindustriistoj) 8 lokojn. *V. B.*

KRONIKO

Francio *(prokraste sendita)*

La Va Kongreso de la "Fédération Esperantiste Ouvrière" (Unuiĝo de la Franclingvaj Esperantistaj Proletaj Grupoj — sidejo; 177, Rue de Bagnolet, Paris XXe) okazos dum Pentekosto en Lyon.

Sabaton 30. majo, la kongreson malfermos granda arta propaganda vesperfesto, organizata de la Laborista Esperantista Grupo Lyon'a, ĉe la "Palaco de Konservatorio", kun partopreno de la "Fêtes du Peuple" (Lyon'aj Popolfestoj) (80 ĥoristoj).

La unua laborkunsido okazos ĉe la Popoldomo (strato Molière, 169), dimanĉon matene je la 9a½.

Krom la diskuto pri la diversaj raportoj (sekretaria, kasista, librovenda) la tagordo entenas kelkajn gravajn demandojn: studo de propaganda plano, reeldono de nia kursolibro "Cours Rationnel", plibonigo de la Proletinformservo, k. a. Pri la rezultoj sekvos sciigo. *La sekretario.*

Sovet-Unio:

Ĥarkov (Ukrainio). La 3. aprilo malfermiĝis la I-a Tutukrainia Kongreso de Proletverkistoj. La kongreson salutis en la nomo de SAT (literaturista fako) kaj de l' redakcio de "Sennacieca Revuo" k-do Izgur.

— "Ŝtat-Eldonejo Ukrainia" komencis la preson de l' lernolibro esperanta de Volevič (reviziita en revolucia spirito eldono).

— En ukrainia ĉef-gazeto "Kommunist" (5. majo) aperis artikolo de k-do Kancelarski, vice-prezidanto de ĉefpolitik-kleriga komitato (nedelonge elektita kiel estro de Ukrainia Esperant. Federacio) pri "La Internacia Laborista Korespondantaro" en kiu li rekomendas plej larĝan disvastigon kaj aplikon inter la rondoj de "lab. kor." oj, en ĉiuj laboristaj kluboj. Li rekomendas al la politik-klerigaj institucioj, labor. kluboj subteni lernadon kaj aplikadon de Esp-o laŭ ekzemplo de Leningradaj kaj cet. parti-organizaĵoj.

— Kun la popol-komisario por klerigado en Sovet-Unio kaj prezidanto de Internacia Proletverkista Oficejo k-do Lunaĉarski interparolis k-do Izgur. K-do Lunaĉarski elmontris sian plenan simpation al la apliko de esp-o je *la servo de l' revolucia literaturo* kaj petis alsendi al la Intern. Oficejo raporton verkitan tiuteme.

Kremenĉug. "Laborista Solidareco" aperigis 4000 ekzemplere duan eldonon de propagandfolio ruslingva pri SAT kaj revoluc. esp-ismo.

Odessa. Okazis prelegoj de k-do Izgur: la 23. aprilo — en "Internacia Klubo" pri "La internacia laborista interkorespondo"; la 27. aprilo — en "Klubo de Sovet-oficistoj" pri la temo: "Kiel forigi la diverslingvecon de l' tutmonda proletaro" (ĉeestis ĉ. 300 k-doj).

Usono

New-York. La 25. aprilo okazis ĉi tie festeno de nia Esp. Laborista Grupo. Ĉeestis ĉirkaŭ 150 esperantistoj kaj simpatiuloj, komprene-eble multaj "neŭtraluloj" inter ili.

Kvin "Proletariaj Kantaroj" kaj aliaj SAT-eldonaĵoj estis disvenditaj.

La plejan profiton alportis loterio de diversaj objektoj; la plej valora estis kuko kunportita de kamarado. La bakaĵo estis ornamita per verda stelo sur ruĝa fundo kaj sub ĝi staris la sekvanta surskribo: "Esperanto Laboristaron Triumfigonta".

G. S.

KOMISARIEJO POR KLERIGADO EN UKRAINIA SOCIAL. SOV. RESPUBLIKO — POR ESPERANTO!

"Mi sciigas ke Popol-Komisariejo por klerigado kaj Ĉefa Politik-kleriga Komitato tute pozitive rilatas al la afero pri propagando de "Esperanto"; tial estas peto havigi al la lingvo ĉian moralan subtenon en la senco de aranĝo de raportoj en ĉiuj niaj politik-klerigaj institucioj, organizo de rondetoj ĉe la kluboj ktp. Nur necesas direkti la laboron de tiaj rondetoj laŭ praktika fluvojo (rilatoj kun ekterlandaj laboristoj, reciproka partopreno en murgazetoj, korespondado en fako de "Ruĝa Helpo" kaj cet.)"

P. Kancelarski,
Vice-prezidanto de Ĉefa Politik-Kleriga Komitato por Ukrainia S.S.R.

(El letero al Kremenĉuga inspektoro por politik-klerigado).

Neŭtrala movado

La konferenco en Paris

El parizaj ĵurnaloj ni ĉerpas jenajn detalojn:

Internacia konferenco por la apliko de esperanto en komerco, industrio kaj sciencoj estas inaŭgurita sub la patroneco kaj en la vastaj salonoj de la Pariza komerca ĉambro 14. majo. La konferencon partoprenis 155 reprezentantoj de komercaj ĉambroj, foiroj ktp., kaj 190 ekonomiaj kaj sciencaj grupoj.

Franca, germana, hispana, rumana kaj ĉina registaroj estis oficiale reprezentitaj. En amfiteatro de la Sorbonne vespere okazis malferma soleno kun paroladoj en franca kaj esp. lingvoj kaj muzikaj prezentaĵoj. La 15. majo komencis la laborkunsidoj: Raportoj pri la sukcesa uzo de esperanto ĉe foiroj kaj komercaj ĉambroj, debato pri restarigo de Scienca Asocio Esperantista (fondita 1905) kaj eldono de scienca ĵurnalo, prelego de deklaracio favore al esperanto subskribita de 78 italaj scienculoj kaj intelektuloj. – La konferenco treege interesas la rondojn de "eminentuloj" en Paris, kaj ankaŭ la vastan publikon, kiu tre detale estis informita per la gazetaro.

RECENZEJO

Represis el S: *Le Libertaire,* Paris, 16. 5., Labmovado en Hindio (S. 29).

Enpresis div. notojn: 1) pri la broŝuro de k-do Lanty: *Le Peuple,* Paris, 3. majo, *L'ère nouvelle,* Paris, 5. majo, *El Socialista,* Madrid, 28. aprilo. 2) pri la konferenco en Paris: Parizaj gazetoj *Le Petit Parisien,* 15. majo, *L' ère nouvelle,* 16. majo, *Le Quotidien,* 16. majo, *L' Humanité-Nimes,* 18. majo.

Nova gazeto. *Libero,* Monata revuo de movadoj por reformigo de la vivo. N-o 1, aprilo 1925. Red. kaj admin.: *Sofio,* str. Vitoŝka, 48 (Bulg). — 16 paĝoj, Formato 21×29 cm. Jarabono: 1 dol. (3 gmk. ktp.).

La enhavo de tiu gazeto estas destinita unuavice por la tolstojanoj, ĉiuspecaj vivreformuloj, tabakkontraŭuloj, vegetaranoj ktp. Krome por la kontraŭmilitaristoj. Ĝenerale ĝi alvokas por abono la "pacemajn" esperantistojn. La redakcio petas ĉiujn aliajn esp. gazetojn, kiuj servas al samaj ideoj, afable malaperi por prospero de tiu ĉi novulo, kiu per sia enhavo volas kontentigi ĉiujn suprajn samcelanojn. La eksteraĵo iom suferas pro la monotoneco de la presliteroj. Krome la kliŝoj estas ne bone reproduktitaj (Tolstojportreto!). *N. B.*

KORESPONDADO

TARIFO

Korespondado: Unu enpreso: Simpla trilinia anonco kostas 0,50 mk. or., ĉiu plia linio la samon.

Ni nur akceptas anoncojn kun samtempa pago.

MALLONGIGOJ: L = *letero.* PK = *poŝtkarto.* Pl = *poŝtkartoj ilustritaj.* PM = *poŝtmarkoj.* bfl = *poŝtmarko sur bildflanko.* k.ĉ.l. = *kun ĉiuj landoj.* esp.aĵo = *esperantaĵo.*

Ĉiuj petantoj pri korespondado havas la devon, nepre respondi almenaŭ unu fojon al ĉiuj petoj koncernantaj la fakon, por kiu ili sin enskribigis.

Britio

— *Gekamaradoj Yelland,* 3, Fonthill Road, *London,* N. 4., ŝatus gastigi senpage k-dojn el Paris, por esti reciproke gastigataj en Paris dum aŭgusto.

Ĉekoslovakio

— K-do *Rudolf Fiŝer, Holeiŝen ap. Pilsen,* dez. koresp. kaj interŝ. PM, k. ĉ. l. k-doj. Sendu unue!

Francio

— K-do *Jules Lacas,* 11, rue de la Bienfaisance, *Nimes,* dez. koresp. pri ĉ. temoj, L, Pl, esp-aĵoj k. ĉ. l.

— 5 gek-doj komencantoj dez. koresp. kun lernantoj, L, PK, Pl. Skribu al: K-do *Roux,* 90 rue Boileau, *Lyon, VI.*

— Gelernantoj dez. koresp. pri komunismo kaj soc. temoj. Adr.: *Gaillaguet Emile,* 13, rue Eugène Barbier, *Courbevoie,* (Seine).

Germanio

— K-do *Max Schade,* Gabelsberger Str. 157, k. *Strehla a. d. Elbe,* dez. koresp. pri ĉ. temoj, interŝ. L, Pl, PM, esp-gazet. k. ĉ. l.

— K-do *Karl Weber,* Langwieder Str. 50 1/2 *Untermenzing* b. München, dez. koresp. pri liberpensula movado k. ĉ. l., interŝ. Pl kun k-doj el Italio, Skandinavio kaj Oriento. Certe resp.

— K-do *Karl Reichelt, Pirna-Neundorf, Nr. 36,* serĉas gekoresp-antojn el ĉ. l. L, Pl, pri ĉ. temoj.

— K-do *Rudi Schneider,* Kronprinzstr. 21, V., *Leipzig,* dez. koresp. k.ĉ.l. L., PK, Pl. Certe resp.

— K-do *Werner Mellinghaus,* Grünewalderberg, 19, *Elberfeld,* dez. koresp. k. ĉ. l. Pl, bfl.

— K-do *Emil Voss,* Ottenbrucher Str. 28, *Elberfeld,* dez. koresp. k. ĉ. l., Pl, bfl.

— K-do *Erich Köhler, Mossdorf b. Burgstädt i. S.* Nr. 12, b. pri ĉ. temoj Pl, interŝ. vidaĵojn, k. ĉ. l.

— K-do *Fritz Wohlfahrt, Mossdorf b. Burgstädt i. S.* Nr. 75, b. pri ĉ. temoj, Pl, interŝ. vidaĵojn, k. ĉ. l.

— K-do *Willi Agde,* Nordstr. 5, *Limbach i. S.* dez. koresp. pri ĉ. temoj L, Pl., k. ĉ. l.

Hungario

— "Genaturamikoj de Budapest" dez. koresp. pri div. temoj, precipe pri lab. turismo kaj naturamikismo L, Pl, k. ĉ. l. Certe resp. Adr.: K-dino *Ede Bramiller,* Lónyai-u. 11, III. 26, *Budapest, IX.*

Sovet-Unio

— K-dino *Heleno Kirjuŝina,* 1-a Dolgobrodskaja, 54, *Minsk,* pri div. temoj, precipe pri feminismo kaj infanedukado, L, PK, k. ĉ. l.

— K-do *Kaziṁiro Peterlejter,* Leningradskaja, 6, Mintamoĵnja, *Minsk,* pri div. temoj, L, PK.

— K-do *V. Rozen, Bol.* Belozerskaja, 11, kv. 3, *Leningrad,* (18 jara fabriklernanto) pri ĉ. temoj k. ĉ. l.

— K-do *Nikolao Skripaĉev,* Poŝtkesto, 51, *Astraĥan,* pri muzikarto (violono), lastaj atingoj pri tekniko kaj radio, L, PK, Pl.

Sekretoj de la Belgrad-a Kamariljo

Krizo de la ŝtato S. H. S.*) en spegulo de Salonik-a proceso

La artikolo certe interesos la legantaron precipe, ĉar ĝi rilatas la misteran duoninsulon. Kun permeso ĝi estas tradukita el "La Federation Balcanique" N-o 9 de la 1. 12. 24.

Kaŭzojn kaj elmontriĝojn de la ŝtata krizo, kiu en Jugoslavio ĉiam pli kaj pli etendiĝas, ni ne bezonas serĉi nur en la nacimovadoj, agraraj malkvietoj, en altimpostoj kaj en la senbrida reakci-monarkia regado, sed ankoraŭ en iu politikafero, kiu precipe akrigas la antagonismojn, celdirektas al politikaj okazoj, por venigi la landon ĝis civitana milito kaj vidigas la nuran elirpunkton el tiu krizo: renverso de l' monarkio pere de Revolucio.

Tiu ĉi politikafero publike estas konata sub "salonika proceso". Ĉi proceso spegulos plej bone la konduton de la Aleksandro Karagjeorgjeviĉa "Blanka Mano" kaj la Radikala Partio kontraŭ aliaj grupetoj kaj partioj.

Vere, kio estas Salonika Afero?

Salonika Afero, post la teritoriperdiĝo en 1915-j. estis flama krizo de la serba Monarkio. Ĉi krizo jam en 1914 vidiĝis, kiam ĉiuj opoziciaj politikaj grupoj kune, preskaŭ kun la tuta oficiraro, batalis kontraŭ la korupto kaj premegado en la almilitita Macedonio, flanke de Pasiĉ.

*) Jugoslavio.

La reĝo Petar promesis al tiama opozicio, ĝin subteni ĝis la celo. Sed sub influo de rusa ambasadoro Hartwing li rompis promeson, sekve li estis devigita transdoni la regadon al sia filo Aleksandro; kaj pro tio la organizaĵo de la oficiraro "Unuiĝo aŭ Morto" al kiu apartenis la majoro Dimitrijeviĉ-Apis, homo, kiu surtronigis Karagjeogjeviĉ-an dinastion, sin deklaris *respublikana,* ĉar li vidis, ke ne unuopulo kulpas, sed la monarkistaj institucioj, kiuj per si mem estas koruptaj.

Dum eĥadis la batalo — la Radikala Partio intence ĝin nomis "batalo je antaŭeco (privilegio)" — okazis la sarajeva atenco, kiun organizis kaj monsubtenis Apis. Tiatempe li estis informĉefo ĉe la generalstabo.

Pri la sarajeva atenco, laŭ eldiro de Apis kaj liaj du amikoj sciis: rusa sendito Artamanov, la rusa ambasadoro Hartwing, Pasiĉ kaj la nuna reĝo Aleksandro.

Post la sarajeva atenco, kiel jam konate, eksplodis la mondmilito; poste, serba armefrakaso kaj retiriĝo ĝis Korfu kaj Saloniko.

La monarkiestroj konsciaj pri la pekoj kaj malbonfaroj ektimis pro punoteco.

Sola, forta kaj organizita grupo estis la organizaĵo: „Unuiĝo aŭ Morto" (Nigra Mano).

Jam ĉe estiĝo de la menciita "batalo je antaŭeco", kiu — kiel ni jam diris — enmanigis al A. K. regnestrecon de Serbio, estis farita interkonsento inter novregnestro, parto de oficiroj (ĉi parto dum salonika proceso nomiĝis "Blanka Mano") kaj Radikala Partio, celante disigi la „Nigran Manon" per ĉia rimedo.

Evidente, tiu ĉi reakciana ago, por nuligi "Unuiĝo aŭ Morto", ekkomencis antaŭmilite, rekomencis en Korfu kaj finiĝis ĉe Salonika fronto.

Fimensogojn, mallaŭdojn, konspirojn ktp. ili uzis por ĝin nuligi.

Flanke de la trio, kiom da krimoj estis organizitaj!? Limigante, ni citas nur du lerte organizitajn, kiuj karakterizos la nunan suverenulon „Blankan Manon" kaj la regantan radikalan partion. La du citaĵoj klarigos la intimecon kaj kunligitecon de la tri hodiaŭ politike regantaj faktoroj, sen pluo, la perforta mandatneniigo kiel ministroprezidanto al Davidoviĉ.

Por nuligi la „N. Manon" estis necese, ke la reĝo, la "Blanka Mano" kaj la radikalpartianoj mallumigu ĝian estron Dimitrijeviĉ-Apison.

Unua provo estis tiu ĉi: La nuna generalo kaj reĝgardista ĉefo Petar Zivkoviĉ, kiu dum pasinta regkrizo ĉefrolis, kun nuna parlamentprezidanto kaj gvidanto de la radikala partio Ljuba Jovanoviĉ (li tiam estis interna ministro) kaj kune kun radikala parlamentano Mihajlo Rankoviĉ (kiu estis provokisto inter la „N. M"anoj, pagata de la kortego), organizis atencon elinterne de Salonika Fronto, kontraŭ D. Apis, interkonsente kun A. Karagjeorgjeviĉ. (Daŭrigota.)

K-do *Petro Murunov*, Poŝtkesto, 51, *Astraĥan*, pri lastaj novaĵoj de tekniko, pri socialisma movado, L, PK, Pl.

— K-do *Ilĉjo Kalinin*, Poŝtkesto, 51, *Astraĥan*, pri hipnozo, ĉiam resp.

— K-dino *Anna Krjukova*, Ĉajkovski-str. 67, kv. 21, *Leningrad*, k. ĉ. l. pri gardo de laboro, nur kun seriozuloj.

— "15. Grupo de ŝtataj Kursoj de Esperanto", str. de Lenin, 32, 23, *Kiev*, pri div. temoj k. ĉ. l.

— K-dino *Soskina Aleksandro*, Mal. Pesoĉnaja, 16, *Serdobsk*, Sarat. gub. Pl. esp-aĵoj k. ĉ. l.

— K-dino *Volkova Antonino*, Moskovski per. 17, *Serdobsk*, Sarat. gub. Pl, esp-aĵoj, k. ĉ. l.

Sennacieca Asocio Tutmonda

Asocia Sidejo: 23 Rue Boyer, Paris-XXe
Adm. Sekretariejo: Lerchner, Colmstrasse 1, Leipzig-Stötteritz — poŝtĉeka n-ro 6835

OFICIALA INFORMILO

Celo: *Utiligi praktike la internacian lingvon Esperanto, por la klasaj celoj de la laboristaro tutmonda (vidi la Statuton).*

Jarlibro. Ĉar ni lasttempe ricevis multajn demandojn pro la dato, kiam aperos nia Jarlibro 1925, ni sciigas niajn membrojn, ke la Jarlibro dum mezo de junio estos ekspedata al ĉiuj, kiuj pagis sian kotizon por 1925. Ni dissendos la Jarlibrojn parte al la perantoj, parte rekte al la membroj. Al la kamaradoj en Sovet-Unio ni sendos la librojn rekte (ne al perantoj, escepte se ne estas pli ol tri ekzempleroj kune), ĉar aliel la k-doj riskus pagi impostsumon por libro-importo.

Pagprokrasto. Ni havas sufiĉan kvanton da abonantoj al "Sennaciulo", kiuj ricevis pagprokraston de la administracio. Kvankam ni volonte donas pagprokraston al petantoj, ni tamen devas konstati, ke ekzistas kamaradoj, kiuj eluzas tion sisteme por malbono de la afero. Ni havas abonantojn-kamaradojn, kiuj jam havas pagprokraston pli ol kvaronan jaron. Tio kompreneble ege ŝarĝas nian gazetkason, kaj ni petas la pagprokrastulojn, nepre ne tro eluzi tiun konsentitan favorkondiĉon.

Adm.

Municio por SAT kaj ĝiaj organoj

Aŭstrio: Schwaiger-Salzburg 81 000 kr, Hejda-Wien 0,78 mk. **Francio:** Vıldebrand 17 ffr., Munoz 8 fr., Bouchard, 3 fr., 1370 — 20 fr., Eŭtrapel 50 fr., ĉiuj en Paris. **Germanio:** Fellmann-Dittersbach 1.— mk., Hilbig-Neu-Donnerau 1.—, Rothe-Lugau 0,50 mk, Kämpfe-Rabenstein 0 50 mk, Kröger-Nordshausen 1.—, Huster-Essen, 1.—, Knoop-Essen, 1.—, Sachs-Düsseldorf 1,— mk., v. d. Heid-Dortmund 0,50 mk, Neumann-Essen 2,25 mk. **Sovet-Unio:** H. Frank, 0,50 r., Koliŝko 0,50 r., Bessmertin 0,50 r., Galvin 0,50, L. Frank 0,25, ĉiuj en Leningrad. **Svedio:** Johansson-Eksjö 1,40 mk.

Nekrologo

Mortis en Rakosszentmihály (Hungario) 2. majo

K-do **Stefan Gattyan**

en aĝo de 28 jaroj je stomakmalsano, akirita dum militkaptiteco en Siberio. Li fervore laboris por la laborista afero.

Honoron al lia memoro!

LA VOĈDONILOJ POR LA BALOTO DE L' NOVA DIREKTA KOMITATO ESTOS DISSENDATAJ KUN LA JARLIBRO.

SAT-INSIGNOJ

ĈIUJ SPECOJ LAŬ PLAĈO!

1. **Oficiala insigno** (por membroj), verda stelo sur ruĝa fundo, enskribo **SAT**, diametro 17 mm. Pingloj, broĉoj, butonoj . . . . Prezo: mk. or. 0.80
2. **La sama en pli malgranda formato** (novaĵo!), kun enskribo **SAT**, diametro 11 mm, nur pingloj. . . . . Prezo: mk. or. 0.60
3. **Por nemembroj:** verda stelo sur ruĝa fundo sen enskribo, nur pingloj, diametro 11 mm (malgranda) . . . . Prezo: mk. or. 0.60

Livero nur kontraŭ antaŭpago

Inkluzive afranko, sen speciala rabato **ADMINISTRACIO DE SAT.**

Grave! Germanlingvanoj atentu! Grave!

Ĵus estas eldonitaj de SAT-anoj en Berlin la unuaj ekzempleroj de propaganda flugfolio por SAT kaj Esperanto en germana lingvo.
Por ĉiu varbanto kaj propagandanto ĉi-valora agitilo estas nepre necesa! Vidi specimenon aldonitan al "Sennaciulo".
M e n d u g r a n d a m a s e ! P o r l a m o v a d o !

Havebla *post antaŭa pago* ĉe k-do *H. Muravkin, Berlin-Grunewald*, Friedrichsruher Str. 30, II, Germ. *Poŝtĉeka konto*: E. Muravkin, Berlin, Nr. 148 098. Prezo inkl. afranko en germ. markoj:

10	ekz	por	Germanio —	Aŭstrio	0,23 mk.	Aliaj	landoj		0,25 mk.
25	„	„	„	„	0,60	„	„	„	0,65 „
50	„	„	„	„	1,10	„	„	„	1,25 „
100	„	„	„	„	2,20	„	„	„	2,40 „

La gajnota sumo estos bazo por plua SAT-Esperanto-propagando en Germanlingvio. Ĉe spec. informpetoj aldonu respondafrankon.

Akurate! Rapide! Ni plenumos viajn mendojn!

Kamaradoj atentu! Blankrusianoj memoru!

AGENTEJO „ESPERANTO"

SOVET-UNIO, BLANKRUSIO

MINSK, POŜTKESTO 33, AL K-DO D. SNEĴKO

Akceptas abonojn al jenaj esp. ĵurnaloj kaj gazetoj: Sennaciulo, Sennacieca Revuo, Heroldo de Esperanto, Novaj Tempoj, Literatura Mondo, Interligilo de P. T. T., Lab. Sporto, Esperantio, Liberpensulo, Libero, Esperanta ligilo, Soveta Esperantisto, Esperanto hejmen, Esperantista Junularo, Fervojista Esperantisto, Intern. Scienca Revuo, Intern. Medicina Revuo, Aŭstria Esperantisto, Itala Esp. Revuo, Esperanto k. preskaŭ al ĉiuj esp. ĵurnaloj kaj gazetoj.

Liveras al ĉiuj organizaĵoj kaj esperantistoj ĉiujn SAT-eldonaĵojn k. aliajn esp. librojn (eldonojn de SEU kaj "La Nova Epoko").

Liveras lernolibrojn, vortarojn ktp. **Akceptas** membrokotizon por SAT.

Havas SAT-insignojn kaj sigelmarkojn.

La kliento pagas la sendkoston: 15% el la mendo por ekspedo enlanda, 30% por eksterlanda. Ĉiuj sendaĵoj estas rekomenditaj.

Neuzitajn manuskriptojn ni ne resendas — Represo de artikoloj permesata nur, se oni citas la nomon de nia organo kaj sendas al Red. du ekz. de la represaĵo.
J a r a b o n o: **Argentino** 6 pesos; **Aŭstrio** 120 000 kr.; **Belgio** 36 fr.; **Brazilo** 13 milr.; **Britio** 110 penc.; **Bulgario** 220 lev.; **Ĉekoslovakio** 60 kr; ĉ.; **Danio** 10 kr. d.; **Estonio** 650 mk.; **Finnlando** 70 mk.; **Francio** 35 fr. fr.; **Germanio** 8 mk. or.; **Hispanio** 13 peset., **Hungario** 8 kr. or.; **Italio** 36 lir.; **Japanio** 4.50 jen; **Jugoslavio** 130 din.; **Litovio** 16 lid.; **Nederlando** 6 guld.; **Norvegio** 14 kr. norv.; **Polio** 8 zlot.; **Portugalio** 40 esk.; **Rumanio** 350 lej. **Rusio** 4 rubl. or.; **Svedio** 8 kr. sved.; **Svisio** 10 fr. svis.; **Usono** 2.50 dol. — **Ankaŭ 1/4 jare abonebla. Ponumera prezo:** 0.20 mk.

Presejo: UNS-PRODUKTIVGENOSSENSCHAFT, LEIPZIG